

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/5354-2
Saksbehandler Vegard Vige

Utvalg	Møtedato
Ungdomsrådet 2024 - 2025	15.09.2025
Kommunestyret 2023 - 2027	25.09.2025
Eldrerådet 2023- 2027	15.09.2025
Helse- og omsorgsutvalget 2023 - 2027	16.09.2025

Høring - Forslag til endringer i tobakksskadeloven med forskrifter (holdningsarbeid om miljøkonsekvenser, videreføring av forbudet mot e-sigaretter, høyere straffnivå mv.)

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Kommunestyret avgir høringsuttalelse slik den er formulert nedenfor

Vedlegg

Høringsnotat - Forslag om endringer i tobakksskadeloven med forskrifter (holdningsarbeid(2701400)

Høring - Forslag til endringer i tobakksskadeloven med forskrifter (holdningsarbeid om (2701470)

Kommuneplanen

Saken er ikke av viktighet for Grimstad kommune som sådan, saken handler om nasjonalt regelverk for vern mot tobakkskader.

Sammendrag

Tobakksrøyking er fortsatt den viktigste enkeltårsak til sykdom og tidlig død i Norge. I høringen foreslås en rekke endringer i tobakksskadeloven med forskrifter. De forslag det er mest relevant for kommunestyret å avgi høringsuttalelse på er forslaget om å videreføre dagens forbud mot e-sigaretter, og forslaget om å videreføre Norges unntak fra EUs forbud mot snus.

Fakta

Tobakksrøyking er den viktigste enkeltårsaken til sykdom og tidlig død i Norge. I tillegg er røyking sosialt skjevfordelt og den største enkeltfaktoren for sosiale helseforskjeller her i landet. Også bruk av snus og e-sigaretter medfører risiko for alvorlige helseskader.

Barn og unge er særlig sårbare for skadevirkningene fra tobakksvarer og andre nikotinprodukter. Med dette høringsforslaget ønsker derfor departementet særlig å redusere barns tilgang til tobakksvarer og nikotinprodukter.

I høringsnotatet ber departementet om høringsinstansenes syn på følgende forslag:

1. Endringer i gebyr- og avgiftssystemet slik at ansvaret tobakksprodusenter ilegges, etter EUs direktiv 2019/904 (direktiv om plastprodukter) om holdningsskapendearbeid om miljøkonsekvenser, legges til myndighetene og finansieres av sektoravgiften.

Begrunnelse:

Formålet med produsentansvaret i direktivet om plastprodukter er å forebygge og redusere miljøpåvirkningen fra produktene, herunder redusere og forebygge forsøpling og spredning av mikroplast, samt bidra til en sirkulær økonomi. Produsentansvarsordningen skal sørge for at produsentene dekker kommuners kostnader knyttet til opprydning og innsamling av produktene på offentlig sted. Ordningen ansvarliggjør produsentene for gitte kostnader knyttet til deres produkter når de blir avfall.

Ifølge direktivets fortalepunkt 16 er tobakksvarer med filter det nest mest forsøplende plastproduktet til engangsbruk på strender i EU. De enorme miljømessige konsekvensene av slike produkter må derfor reduseres.

2. Endringer i gebyr- og avgiftssystemet knyttet til gjennomføringen av tobakksdirektiv 2014/40/EU, i den forstand at enkelte av de tilhørende gebyrene foreslås omgjort til sektoravgift.

Begrunnelse:

Intensjonen er å sikre at myndighetsoppgaver som følger av EUs tobakksdirektiv skal finansieres med gebyrer og sektoravgifter fra tobakksindustrien, slik at ikke dette medfører merutgifter for myndighetene.

3. Videreføre dagens norske forbud mot e-sigaretter mv.

Bakgrunnen er utfyllende beskrevet i høringsnotatet fra s 24 til s 38.

Essensen er at det i dag gjøres betydelig markedsføringsfremstøt særlig mot unge, e-sigaretter utformes og tilpasses slik at de blir «trendy», og e-sigaretter og liknende blir tatt i bruk i stadig større grad av unge helt ned i 11-12-årsalder.

E-sigaretter representerer den største rekrutteringsarena for nye brukere av tobakksprodukter.

Særlig er det mange unge kvinner som begynner å bruke e-sigaretter, og slik bruk gir erfaringsmessig 3-5 ganger økt risiko for senere overgang til røyking, og det har også i Norge vært en betydelig økt bruk.

Folkehelseinstituttet konkluderer med at e-sigaretter medfører økt risiko for skadelige helseeffekter, men det foreligger få langtidsstudier som kan avklare graden av helseskade. Helseskaden kan både forårsakes av innhold av nikotin, og av tilsetningsstoffer som gir aroma og synlig «røyk».

Det ønskes innspill på både om forbudet mot e-sigaretter med nikotin skal videreføres, og om det bør innføres et generelt forbud mot e-sigaretter også uten nikotin.

4. Presisering av Norges unntak fra EUs forbud mot snus.

EUs tobakksdirektiv 2014/40/EU har i artikkel 17 forbud mot omsetning av «tobakk til bruk i munnen», dette forbudet ble opprinnelig innført i 1992. Norge og Sverige er de eneste to land som har vedtatt unntak fra dette forbudet, med begrunnelse at «tradisjonell svensk snus» er et tradisjonsbundet produkt som man ikke ønsket å nedlegge forbud mot.

Tobakksdirektivet fastsetter i artikkel 19 at medlemslandene må innføre enten en registreringsordning eller en godkjenningsordning for «nye tobakksvarer» - og da er det for å unngå kreativ produktutvikling behov for gode nok definisjoner av hva som er eksisterende og hva som er «nye» produkter.

Høringsnotatet beskriver en presisering av hvordan begrepet «tobakksvarer beregnet for bruk i munnen» skal forstås, og skaper en klarere avgrensning og definisjon av snus. Dette er viktig for å kunne håndheve tobakkskadelovens § 34 d som krever en godkjenning fra Helsedirektoratet før nye tobakks- og nikotinprodukter kan omsettes.

I høringsnotatet beskrives grundig det betydelige, og svært bekymringsfulle, økende forbruk av snus i Norge. 20% av befolkningen bruker snus, hvorav 15% daglig. Andelen elever på ungdomsskole og videregående skole som bruker snus har fra 2021 til 2024 økt fra 8 til 10% - og for VG3-elever er forekomsten 22% blant gutter og 18% blant jenter.

Likevel foreslår høringsnotatet å videreføre Norges unntak fra snusforbudet i EU, uten annen justering enn en bedret definisjon av «snus» slik at man unngår en utilsiktet og uønsket utvikling i markedet og åpning for omsetning av andre nikotinholdige produkter til bruk i munnen.

Det kan i høringsuttalelsen være grunn til å ta stilling til om videreføring av unntaket fra EUs snusforbud er ønskelig. Snus er i ferd med å bli den viktigste årsak til avhengighet av nikotin, og den økende rekruttering av unge brukere gir stor grunn til bekymring. Det er ingen annen grunn enn hensynet til den status snus har fått som «tradisjon» til å opprettholde unntaket, hensyn til vern mot tobakkskader burde tilsi at Norge avviker dette unntaket.

5. Økt straffnivå for å hindre organisert ulovlig salg av tobakksvarer og nikotinprodukter.

På bakgrunn av tobakkskadelovens straffnivå i dag er det begrensede muligheter for politiet til å gripe inn når det er mistanke om ulovlig salg av tobakksvarer og e-sigaretter. Dersom politiet skal kunne ransake person, bolig, rom eller oppbevaringssted til noen de har skjellig grunn til å mistenke for brudd på lovgivningen kreves at slike brudd kan medføre frihetsstraff, og for pågriping av person at straffen kan bli større enn 6 måneders fengsel.

Departementet viser til at strafferammene etter alkoholloven er bøter eller fengsel inntil seks måneder, og ved grove overtridelser er den bøter eller fengsel inntil to år, og foreslår at straffnivået for brudd på tobakkskadeloven økes tilsvarende.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Saken har ingen økonomisk eller administrativ konsekvens for kommunen, utover at det må forventes større behov for oppfølging og kontroll med at regelverket følges

Vurderinger:

Tobakksrøyking er fortsatt den viktigste enkeltårsak til sykdom og tidlig død i Norge. All bruk av nikotin gir økt risiko for avhengighet, sykdom og død. Fra et helsefaglig ståsted er det svært vanskelig å forsvare å skulle videreføre Norges unntak fra det forbudet mot bruk av snus av meget tungtveiende grunner ble innført, og har vært gjeldende i EU siden 1992.

Konklusjon

Kommunestyret i Grimstad avgir følgende høringsuttalelse:

1. Endringer i gebyr- og avgiftssystemet slik at ansvaret tobakksprodusenter ilegges, etter EUs direktiv 2019/904 (direktiv om plastprodukter) om holdningsskapendearbeid om miljøkonsekvenser, legges til myndighetene og finansieres av sektoravgiften.

Departementets forslag støttes

2. Endringer i gebyr- og avgiftssystemet knyttet til gjennomføringen av tobakksdirektiv 2014/40/EU, i den forstand at enkelte av de tilhørende gebyrene foreslås omgjort til sektoravgift.

Departementets forslag støttes

3. Videreføre dagens norske forbud mot e-sigaretter mv.

Departementets forslag om å videreføre dagens forbud mot innførsel og salg av e-

sigaretter og gjenoppfyllingsbeholdere med nikotin videreføres.

Kommunestyret anbefaler at forbudet også bør omfatte e-sigaretter uten nikotin av hensyn til den bekymringsfulle økning i bruken, særlig blant svært unge.

4. Presisering av Norges unntak fra EUs forbud mot snus.

Departementets forslag om klarere presisering av snus kontra andre tobakksprodukter til bruk i munnen støttes.

Kommunestyret anbefaler at Norges unntak fra EUs forbud mot snus avsluttes. Snus er en stor og stadig økende helsetrussel med over tid økende forbruk også blant unge, og tradisjonshensyn synes ikke å være en tungtveiende grunn til å forlenge Norges unntak fra EUs snusforbud.

5. Økt straffenivå for å hindre organisert ulovlig salg av tobakksvarer og nikotinprodukter.

Departementets forslag støttes